

Razvoj ruralnog turizma na području Općine Kaptol

Marinac, Antun

Source / Izvornik: **Zbornik radova četvrte konferencije o slavonskom modelu zbrinjavanja komunalnog otpada-SLAMKO2023, 2023, 167 - 174**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:277:541329>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

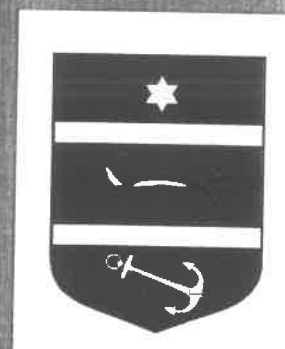
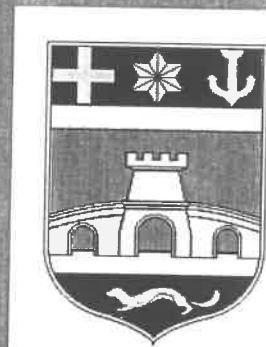
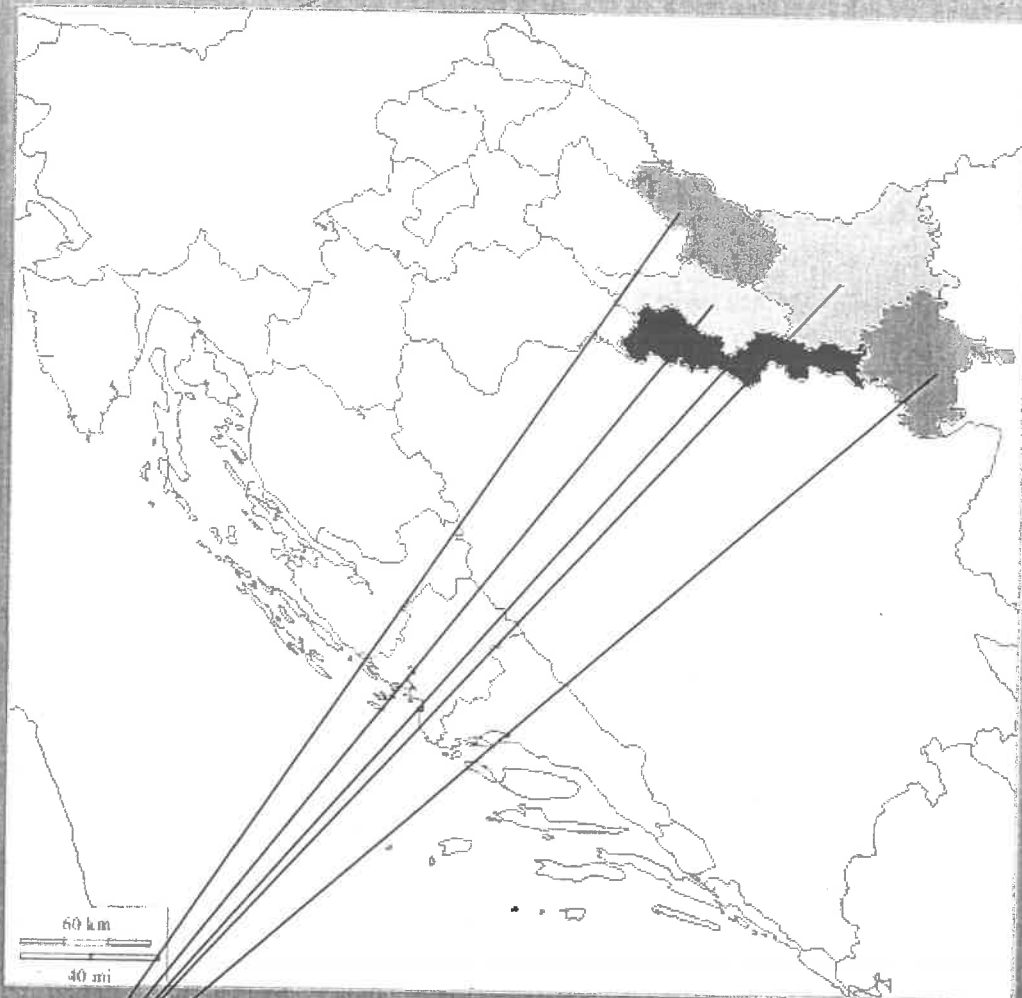
Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Požega](#)

IV. znanstveno-stručna konferencija
SLAVONSKI MODEL
ZBRINJAVANJA
KOMUNALNOG OTPADA

Kaptol, 21.11. 2023.

Panon – Institut za strateške studije - Osijek
Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija - Osijek
Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi
Građevinski i arhitektonski fakultet – Osijek
Strojarski fakultet u Slavonskom Brodu
Veleučilište "Lavoslav Ružička" u Vukovaru
Veleučilište u Virovitici

**Četvrta konferencija o slavonskom modelu
zbrinjavanja komunalnog otpada - SLAMKO 2023.
Zbornik radova**

***Fourth Conference on the Slavonian Model of Municipal
Waste Disposal - SLAMKO 2022
Conference Proceedings***

Kaptol, 2023.

Izdavači / *Publishers*

Panon – Institut za strateške studije, Osijek / *Panon Think tank for strategic studies, Osijek*
<https://www.panon.eu>

Alberta - Osijek / *Alberta publishing Osijek*
<http://www.alberta-naklada.com/>

Partner konferencije / *Conference partner*

Općina Kaptol
<https://www.o-jankovci.hr/>

Datum i mjesto održavanja konferencije / *Venue and date of the conference*

21.11. 2023. – Vijećnica Općine Kaptol

Organizacijski odbor / *Organizing Board*

(Prema abecednom redu prezimena / *List in alphabetical order*)

mr. sc. Franjo Ambroš, Panon Osijek - predsjednik

Ivan Belaj, mag. iur. - Veleučilište Vukovar

prof. dr. sc. Zlatko Lacković - Panon Osijek

mr. sc. Tatjana Mijušković-Svetinović, GRAFOS

dr. sc. Antun Marinac - FTRR Požega

Mile Pavičić, ing. – Općina Kaptol

Uredništvo Zbornika / *Editorial Board*

(Prema abecednom redu prezimena / *List in alphabetical order*)

doc. dr. sc. Berislav Andrić - FTRR Požega

izv. prof. dr. sc. Josip Cumin - SF Sveučilište S.Brod

prof. dr. sc. Hrvoje Glavaš – FERIT, glavni urednik

izv. prof. dr. sc. Silva Lozančić – GRAFOS Osijek

IT podrška

Ružica Kljajić, mag. ing. el. – FERIT

Službeni jezici konferencije: hrvatski i engleski.

The official languages of the conference - Croatian and English

Grafička oprema / *Design and layout*

Alberta naklada - Osijek

Tisak / *Printed by*

Infos - Osijek

ISSN 2706 - 4131

Kontakt / *Contact e-mail:*

panon.institut@gmail.com

Zbornik radova sadrži radove koji su prošli dvije neovisne recenzije. Organizator konferencije nije ulazio u načine (jezike) izražavanja te oni predstavljaju stavove i stil autora.

Each paper in the conference proceedings was reviewed by independent reviewers. The content of the conference proceedings does not reflect the official opinion of the conference organizers. Responsibility for the information and views expressed in the papers lies entirely with the respective author(s).

Programski odbor / Programme Committee

(Prema abecednom redu prezimena / List in alphabetical order)

dr. sc. Ivan Ambroš, Centar kompetencija - Vinkovci
doc. dr. sc. Sanja Gongeta, Veleučilište Vukovar
prof. dr. sc. Mirko Karakašić, SF Sveučilište – Sl. Brod
prof. dr. sc. Hrvoje Krstić, GRAFOS, Osijek
doc. dr. sc. Krešimir Lacković - predsjednik
prof. dr. sc. Tomislav Matić, FERIT, Osijek
doc. dr. sc. Katarina Štavlić, FTRR Požega

Znanstveni odbor / Scientific Committee

(Prema abecednom redu prezimena / List in alphabetical order)

dr. sc. Dragan Dokić – Općina Erdut - Dalj
dr. sc. Milan Ivanović - Panon Osijek - predsjednik
izv. prof. dr. sc. Tomislav Keser – FERIT Osijek
prof. dr.sc. Borislav Miličević - FTRR Požega
doc. dr. sc. Željko Sudarić - Veleučilište Vukovar
doc. dr. sc. Dejan Tubić - Veleučilište Virovitica

Sudionici konferencije SLAMKO u Kaptolu (21.11.2023.)

S a d r Ź a j

Predgovor	9
PRIKUPLJANJE I RECIKLIRANJE KOMUNALNOG OTPADA	
1. Zbrinjavanje komunalnog otpada na području Slavonije u 2022. godini Milan Ivanović	13
2. Zbrinjavanje komunalnog otpada na području općine Kaptol Mile Pavičić	21
3. Mogući modeli smanjivanja količine komunalnog otpada na kućnom pragu - primjer Općine Erdut Dragan Dokić, Vera Popović, Vesna Gantner	33
4. Održivo gospodarenje komunalnim otpadom čimbenik razvoja Općine Antunovac Zvonimir Filipović, Marko Eljuga, Željko Jurkić	41
5. Komunalni otpad, europski standardi i lokalna samouprava; stanje na izlazu iz brdskih visoko posjećenih izletišta Đorđe Balić	51
6. Svjetski i europski trendovi zbrinjavanja, recikliranja i ponovne uporabe GFRP (polimeri ojačani staklenim vlaknima) Aleksandar Jurić, Krešimir Pavelić	57
7. Lokalno zbrinjavanje otpada - od sigurnosne mjere do organske poljoprivrede i negativne emisije stakleničkih plinova Darko Mrkonjić	65
8. Zeleno poduzetništvo u funkciji održivog gospodarenja otpadom Katarina Štavlić	73
9. Od strategije do operativnih politika gospodarenja komunalnim otpadom Siniša Bilić, Zvonimir Filipović, Ivica Opačak	81
10. Uređaji za sprečavanje nastanka bio otpada Robert Sedlar	87
11. Primjena CSC mobilnog spremnika Danijel Koprivanac, Enes Ciriković, Borna Đurđević	99
12. Robotizacija zbrinjavanja komunalnog otpada Andrej Bošnjak, Petra Pejić	107
13. Zbrinjavanje komunalnog otpada i umjetna inteligencija Zlatko Lacković	113
14. Uloga blockchaina u digitalizaciji odlagališta otpada Miljenko Švarcmajer, Mirko Köhler, Ivica Lukić	115
15. Pregled konstrukcijskih rješenja crpnih stanica za odvodnju fekalnih voda Mirko Karakašić	125
16. Primjena senzora za kontrolu kvalitete zraka na odlagalištima otpada Kristian Đokić	137

17. Primjena infracrvene termografije u nadzoru odlagališta otpada Hrvoje Glavaš, Mirko Karakašić, Eleonora Desnica, Tomislav Barić	147
18. Važnost protupožarne prevencije kod odlaganja i prerade komunalnog otpada Boris Banjan	157
RURALNI RAZVOJ I TURIZAM U EKOLOŠKIM OKVIRIMA	
19. Razvoj ruralnog turizma na području Općine Kaptol Antun Marinac	167
20. Poticanje održivog seoskog turizma: smanjenje emisija CO ₂ tehnologijom i praksama ekoloških putovanja Berislav Andrić, Vladimir Ristanović, Rodrigo Franco Gonçalves	175
21. Ekološki održivi turizam u Slavoniji Tomislav Korov	183
22. Povezanost broja turista i količine otpada po županijama u Republici Hrvatskoj Mijana Radman Funarić, Patricija Velečki, Katarina Štavlić	191

C o n t e n t s

Foreword	9
COLLECTION AND RECYCLING OF MUNICIPAL WASTE	
1. Municipal Waste Disposal in Slavonia in 2022 Milan Ivanović	13 21
2. Disposal of municipal waste in the area of Kaptol municipality Mile Pavičić	21 33
3. Possible Models for Reducing the Quantity of Municipal Waste at the Doorstep - Example of the Erdut municipality Dragan Dokić, Vera Popović, Vesna Gantner	33 41
4. Sustainable Municipal Waste Management a Factor in the Development of the Antunovac Municipality Zvonimir Filipović, Marko Eljuga, Željko Jurkić	41 51
5. Municipal Waste, European Standards, Local Government, Situation at the Exit from Highly Visited Mountain Resorts Đorđe Balić	51 57
6. World and European Trends of Disposal, Recycling and Reuse of GFRP (Glass Fiber Reinforced Polymers) Aleksandar Jurić, Krešimir Pavelić	57 65
7. Local Waste Disposal - from Safety Measures to Organic Agriculture and Negative Greenhouse Gas Emissions Darko Mrkonjić	65 73
8. Green Entrepreneurship in the Function of Waste Managemen Katarina Štavlić	73 81
9. From Strategy to Operational Policies of Municipal Waste Management Siniša Bilić Zvonimir Filipović Ivica Opačak	81 87
10. Devices for Preventing the Generation of Bio-Waste Robert Sedlar	87 99
11. Application of the CSC Container Danijel Koprivanac, Enes Ciriković, Borna Đurđević	99 107
12. Robotization of Municipal Waste Disposal Andrej Bošnjak, Petra Pejić	107 113
13. Artificial Intelligence in Waste Disposal Processes Zlatko Lacković	113 115
14. The Role of Blockchain in the Digitization of Landfills Miljenko Švarcmajer, Mirko Köhler, Ivica Lukić	115 125
15. Overview of Design Solutions of Pumping Stations for Sewage Drainage Mirko Karakašić	125

16. Comparison of Three Machine Learning Algorithms for Air Pollution Source Classification Using Two Sensors	135
Kristian Đokić	
17. Application of Infrared Thermography in the Monitoring of Waste Landfill	147
Hrvoje Glavaš, Mirko Karakašić, Eleonora Desnica, Tomislav Barić	
18. Fire Protection of Plants for Recycling Plastic	157
Boris Banjan	

RURAL DEVELOPMENT AND TOURISM IN ECOLOGICAL FRAMEWORKS

19. Development of Rural Tourism in Kaptol Municipality	167
Antun Marinac	
20. Fostering Sustainable Rural Tourism: Mitigating CO ₂ Emissions Through Technology and Eco-Friendly Travel Practices	175
Berislav Andrić, Vladimir Ristanović, Rodrigo Franco Gonçalves	
21. Environmentally Sustainable Tourism In Slavonia: The Key Role of Municipal Waste Disposal	183
Tomislav Korov	
22. Analysis of the relationship between the number of tourists and the amount of waste by county in the Republic of Croatia	191
Mirjana Radman Funarić, Patricija Velečki, Katarina Štavlić	

RAZVOJ RURALNOG TURIZMA NA PODRUČJU OPĆINE KAPTOL

Pregledni rad

Antun Marinac^{1, *}

¹ Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi, Požega, Republika Hrvatska

Sažetak

U sklopu tematske cjeline „Ruralnog razvoja turizma u ekološkim okvirima“, cilj rada je analizirati mogućnosti održivog razvoja ruralnog turizma područja kaptolačke općine na ekološkoj osnovi. U obradi odabrane teme polazi se od temeljnih turističkih potencijala općine. Pri tome se ukazuje na činjenicu kako poljoprivreda bazirana na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima predstavlja dobru osnovu za razvoj ovakvog oblika turizma. Budući da se gotovo jedna trećina područja kaptolačke općine nalazi unutar Parka prirode Papuk, turistička ponuda u kojoj bi došlo spajanja poljoprivrede i turizma, logičan je slijed njenog razvoja. U ovom području obiluju prirodne ljepote plodnih slavonskih polja, vinograda, brežuljaka i šumovitih područja, kao i bogate kulturno-povijesne baštine. U radu se polazi od temeljne hipoteze H1 kako Općina Kaptol ima dobre mogućnosti razvoja ruralnog turizma. U sklopu metodologije istraživanja korištena je SWOT analiza radi utvrđivanja postojećih snaga, slabosti, prilika i prijetnji Općini Kaptol kao turističkom odredištu. Uz ovu metodu korištene su i povijesna, induktivna i deduktivna metoda te sekundarna istraživanja.

Ključne riječi: Poljoprivreda, Ruralni turizam, Turistički identitet, Turistička ponuda, Turistički potencijali.

Development of Rural Tourism in Kaptol Municipality

Abstract

As part of the thematic unit "Rural development of tourism in an ecological framework", the aim of the paper is to analyze the possibilities of sustainable development of rural tourism in the area of the Kaptola municipality on an ecological basis. In processing the selected topic, the starting point is the basic tourist potential of the municipality. In doing so, it is pointed out that agriculture based on family farms represents a good basis for the development of this form of tourism. Since almost one third of the area of the Kaptola municipality is located within the Papuk Nature Park, a tourist offer that would combine agriculture and tourism, the logical sequence of its development. This area abounds in the natural beauty of fertile Slavonian fields, vineyards, hills and wooded areas, as well as rich cultural and historical heritage. The paper is based on the basic hypothesis H1 that Kaptol Municipality has good opportunities for the development of rural tourism. As part of the research methodology, a SWOT analysis was used to determine the existing strengths, weaknesses, opportunities and threats to Kaptol Municipality as a tourist destination. In addition to this method, historical, inductive and deductive methods and secondary research were also used.

Key words: Agriculture, Rural tourism, Tourist identity, Tourist offer, Tourist potentials.

* E-pošta: amarinac@ftrr.hr

1. UVOD

U međuvremenu, sve više turista odlučuje za svoja putovanja odabrati ruralna područja. Povratak tradiciji, organskim proizvodima, netaknutoj prirodi, usporenijem načinu života neki su od razloga zašto baš sve više turista izabire izlete u sela diljem Europe. U novije se vrijeme na svim razinama, počevši od lokalne, preko županijske pa do nacionalne i europske prilazi poduzimanju različitih mjera koje na direktan i indirektan način utječu na razvoj ruralnog turizma. Bartoluci (2013) definira ruralni turizam kao turističku valorizaciju ruralnih područja, prirodnih resursa, kulturnih nasljeđa, ruralnih naselja te lokalnih i tradicijskih običaja i proizvoda. Na osnovu toga se oblikuju posebni turistički proizvodi koji obilježavaju identitet određenog područja i zadovoljavaju potrebe gostiju, vezano za smještaj, usluge, hranu i piće, rekreaciju i aktivnosti, animaciju i ostale usluge u cilju postizanja održivog lokalnog razvoja. [1]

Kroz ovaj rad promatra se ima li Općina Kaptol mogućnosti razvoj ruralnog turizma na svome području. S obzirom da se hrvatska ruralna područja pa tako i općina Kaptol bore s velikim brojem društveno-gospodarskih nedaća, od kojih je najistaknutija depopulacija, ruralni turizam javlja se kao jedno od mogućih rješenja za njihov razvoj.

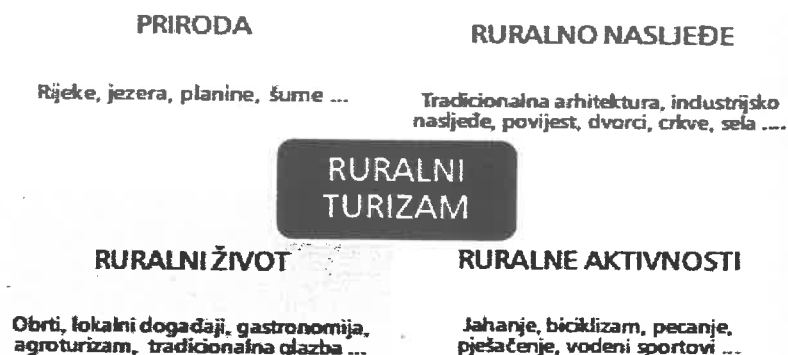
2. OBILJEŽJA RURALNIH PODRUČJA I RURALNOG TURIZMA

Ruralna područja u Hrvatskoj čine dvije trećine državnog teritorija i više od 40 % stanovništva. U tim područjima nisu povoljni demografski trendovi i odlikuju se: smanjenim i sve starijim brojem stanovnika. Poseban problem ovih područja manifestira se iseljavanjem i nezaposlenošću. Jaz između ruralnih i urbanih područja prilično je izražen u mnogim aspektima: 1) u bruto domaćem proizvodu (BDP) po stanovniku koji je znatno niži u ruralnim područjima; 2. u stopi zaposlenosti koja je u ruralnim područjima, među najnižima u EU-u; 3. nezaposlenost mladih veća je od nacionalnog prosjeka, a stopa siromaštva veća je od ukupne stope siromaštva. Unatoč znatnim ulaganjima koja se financiraju iz europskih fondova, osnovna infrastruktura (npr. skrb o djeci, kanalizacija, vodoopskrba) i dalje nije dostupna u svim ruralnim područjima. Sve to pridonosi depopulaciji ovih područja i produbljenju jaza između ruralnih i urbanih područja. [5]

Ruralna područja jesu:

- s dominantnim ekstenzivnim načinom iskorištavanja zemljišta, posebice kroz poljoprivredu i šumarstvo,
- s prevladavajućim malim naseljima s prirodnim pejzažom i koja većina lokalnog stanovništva smatra ruralnima,
- koja promiču životni stil s kohezivnim identitetom uvažavanja okoliša i vlastitog života kao dijela jedne cjeline. [2]

Prema Svjetskoj turističkoj organizaciji, ruralni turizam uključuje prirodne resurse, ruralno nasljeđe, ruralni način života i ruralne aktivnosti.

Slika 1:
Koncept ruralnog turizma
Izvor: Svjetska turistička organizacija

Premda u europskim zemljama postoji razlika u poimanju ruralnog turizma, zajednički ključni elementi tog oblika turizma u tim zemljama odlikuju se ruralnim okruženjem, očuvanim okolišem, smještajem u tradicionalnim seoskim domaćinstvima, komunikacijom sa domaćinima, tradicionalnom ruralnom gastronomijom te eksternim uslugama (aktivnosti u ruralnom okruženju, kulturno-povijesna baština, itd.)

2.1. Poticanje ruralnog turizma na različitim razinama

Poticanje ruralnog turizma prisutno je na različitim razinama, počevši od lokalne do europske.

2.1.1. Europska razina

Zajedničkom poljoprivrednom politikom Europske unije (2021. – 2027.) određeno je jačanje socioekonomske strukture ruralnih područja. S tim u svezi, Europska unija potiče razvoj ruralnog turizma kroz ruralni razvoj kao „drugi stup” zajedničke poljoprivredne politike (ZZP), osobito kroz mjere koje se odnose na potpore ulaganja u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima. Kroz ove mjere moguće je ostvariti bespovratne potpore namijenjene pokretanju ruralnog turizma, kao i drugih nepoljoprivrednih djelatnosti. U tom kontekstu, turizam u ruralnim područjima uključuje građenje, odnosno rekonstrukciju, opremanje objekata, kupnju novih gospodarskih vozila i plovila, strojeva i opreme te kupnju živih životinja u svrhu obavljanja turističke djelatnosti.

2.1.2. Nacionalna razina

Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine usklađenom s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine i temeljnim dokumentima i politikama Europske unije i Republike Hrvatske dane su osnovne odrednice o ruralnom turizmu. Prema navedenoj Strategiji, taj oblik turizma smatra se nisko percipiranim i nedovoljno profiliranim te dominantno vezanim za kontinentalnu Hrvatsku i zaleđe u primorskim županijama. Riječ je turizmu s slabo razvijenom ponudom na razini Hrvatske, a samo neke destinacije u tom pogledu rade u smjeru međunarodne konkurentnosti. Stoga primjeri dobre prakse pojedinih destinacija u Republici Hrvatskoj mogu poslužiti kao benchmark za podizanje prosječne razvijenosti ovog proizvoda koji može značajno pridonijeti razvoju blagostanja ruralnih predjela kontinentalne Hrvatske. [8]

2.1.3. Lokalna i regionalna razina

Novi Zakon o turizmu koji će stupiti na snagu početkom 2024. godine sadržavat će okvir upravljanja razvojem turizma u skladu s načelima održivosti, uz predviđanje alata za praćenje: indeksa turističke razvijenosti, satelitskog računa održivog turizma i pokazatelja održivosti. Zakonska obveza će biti donošenje četverogodišnjeg plana upravljanja destinacijom kojeg će izrađivati turističke zajednice za područje jedne ili više lokalnih ili regionalnih turističkih zajednica, uz obvezu njihovog uključivanja u njegovo donošenje. To predstavlja šansu za lokalnu i regionalnu razinu, jer se odgovornost upravljanja razvojem turizma mora spustiti na tu razinu. Pri tome se pokazuje nužnost donošenja planova jer će oni pokazati jasan smjer što se želi napraviti s destinacijom. U tom kontekstu, predstavnička tijela će imati mogućnost temeljem smjernica i preporuka iz plana upravljanja destinacijom donositi i odluke o projektima od posebnog značaja za razvoj destinacije, o ugostiteljskim objektima (broj i vrste) te objektima u kojima se pružaju ugostiteljske usluge smještaja, kapacitetima smještajnih objekata te uvođenju turističkog ekološkog doprinosa za goste koji borave u destinaciji.

3. TEMELJNA OBILJEŽJA OPĆINE KAPTOL

Općina Kaptol je jedinica lokalne samouprave u sklopu Požeško-slavonske županije. Osnovana je 20.04.1993. godine. Do tada je bila u sastavu bivše Općine Slavonska Požega, odnosno Mjesnog ureda Velika. Deset općinskih naselja smještena su pod obroncima planine Papuk koji ima status parka prirode. Zapadno se nalazi Općina Velika s poznatim veličkim topicama, a istočno su poznati kutjevački podrumi, dok se s južne strane nalazi glavni grad

županije Požege. U centru općinskog sjedišta Kaptola smješten je srednjovjekovni dvorac kao jedan od najočuvanijih spomenika, poznat po arheološkim nalazištima.[5] Općina Kaptol predstavlja jednu od deset lokalnih jedinica na Područje Požeško-slavonske županije: pet gradova i pet općina. [8] Tablica br. 1 prikazuje ukupan broj naselja, s pregledom njihove površine i gustoće u sklopu Požeško-slavonske županije.

Tablica 1. Usporedba broja naselja te njihove površine i gustoće unutar Požeško-slavonske županije (Količine u tonama)

Grad/općina	Broj naselja	Površina (km ²)	Gustoća naselja (na 1000 km ²)
Brestovac	48	279,24	171,90
Čaglin	31	179,60	172,61
Jakšić	10	43,75	228,57
Kaptol	10	85,49	116,97
Kutjevo	17	173,61	97,92
Lipik	26	208,54	124,68
Pakrac	42	358,08	117,29
Pleternica	38	198,13	191,79
Požega	31	133,91	231,50
Velika	24	154,88	154,96
Županija ukupno	277	1.815,23	152,60

Izvor: [6]

Općinski teritorij čini prostor od 90,00 km², što je 5 % ukupne površine Požeško – slavonske županije. Kaptol kao općinsko sjedište udaljen je 12 km od Požege, 10 km od Kutjeva, i 5 km od Velike.

Tablica 2. Kretanje stanovnika i kućanstava u općini Kaptol od 1991.-2021. godine

Rb	Naselje	Stanovništvo				Kućanstva				Pad stan. 2021/2011.
		1991	2001	2011	2021	1991	2001	2011	2021	
1	Alilovci	454	470	412	316	122	138	124	107	-23,30
2	Bešinci	89	111	86	50	31	33	28	21	-41,86
3	Češljakovci	380	365	263	229	110	110	86	79	-12,93
4	Doljanovci	231	255	247	205	57	64	73	66	-17,00
5	Golo Brdo	276	345	324	220	91	91	89	80	-32,10
6	Kaptol	1381	1570	1395	1070	383	428	398	363	-23,30
7	Komarovci	204	233	177	124	55	62	53	43	-29,94
8	Novi Bešinci	80	105	83	48	20	25	23	19	-42,17
9	Podgorje	272	302	250	209	83	87	82	72	-16,40
10	Ramanovci	219	251	212	163	74	73	63	57	-23,11
Općina Kaptol		3586	4007	3449	2634	1026	1111	1019	907	-23,63

Izvor: [4]

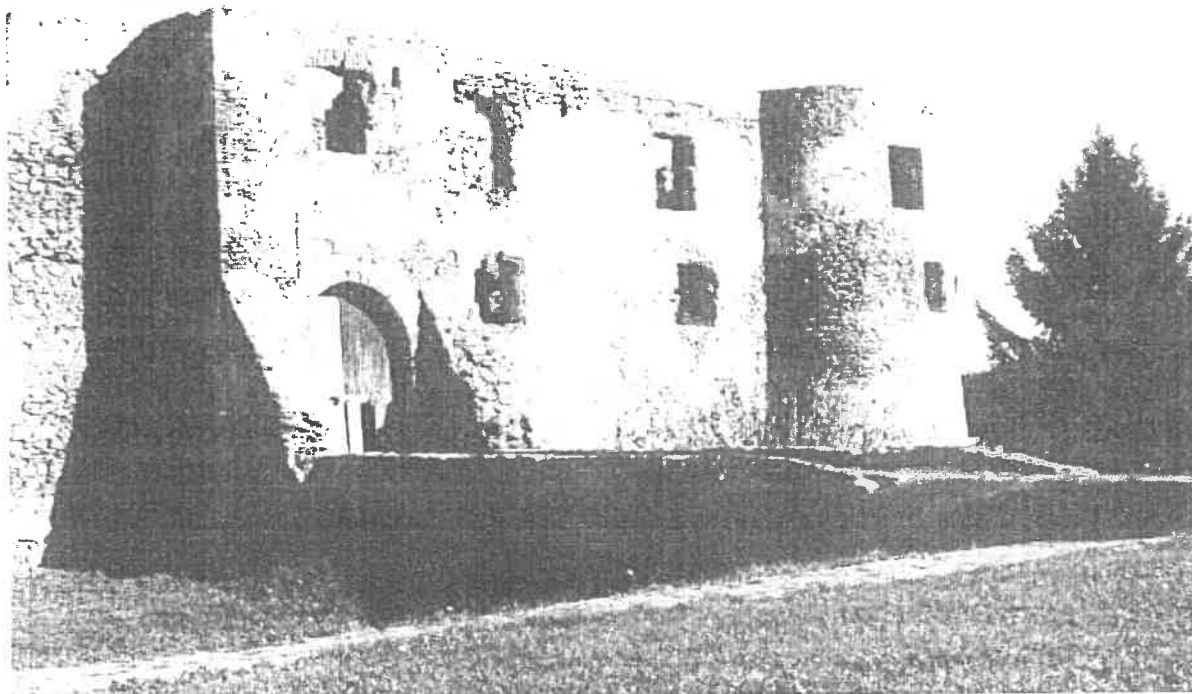
Prostor općine zauzima dio istočnog dijela Republike Hrvatske (Slavonija), Slavoniji. U sklopu prostora Slavonije, Općina Kaptol zauzima središnji dio prostora, s tim da su joj granice unutar Požeške kotline. Na području Općine nalazi se dio Parka prirode Papuk. Ovaj prostor je od davnina sjecište različitih kultura i naroda, a nakon svih migracija stanovništva (osobito

nakon 2. svjetskog rata i Domovinskog rata), dok danas na općinskom području žive pretežito Hrvati i Česi. [5]

3.1. Turistički resursi

Općina Kaptol posjeduje prirodne ljepote koje se odlikuju plodnim slavonskim poljima, vinogradima, brežuljcima, šumovitim brdima, kao i bogatoj kulturno-povijesnoj baštini. Osobito važan potencijal predstavlja sam položaj Općine na području Parka prirode „Papuk“, iz čega proizlazi mogućnost cjelogodišnje rekreacije i aktivnog odmora (planinarenja, izleta, vožnje biciklom, geo-edukacije, itd.). Papukom ide planinarska Slavonska transverzala koja obuhvaća oko 100 km označenih biciklističkih staza, a značajan dio prolazi područjem kaptolačke općine. Pored toga postoje i brojne mogućnosti razvoja za ribolovni i lovni turizam. [9]

Općina Kaptol se može ponositi vrijednim kulturno-povijesnim obilježjima kao značajnim elementima turističke ponude. Mnoštvo značajnih arheoloških i povijesnih lokaliteta predstavljaju dokaze kontinuirane naseljenosti ovog područja od mlađeg kamenog doba, pa sve do današnjih dana. Među njima posebno se ističe srednjovjekovni Stari grad Kaptol, te arheološka baština od četiri zaštićenih arheoloških lokaliteta (od trinaest pronađenih) [9].

Slika 2. Stari grad Kaptol [4]

3.2. Gospodarska struktura

Općina Kaptol je industrijski slabo razvijeno područje, što za posljedicu ima očuvanost prirodnog okoliša i vrlo slikovite, pitome prizore u svako doba godine koji se ovdje mogu doživjeti [3]. To što nema industrije pogoduje razvoju ruralnog turizma, jer nema niti značajnijih zagađivača, osim nemarnih i neosvijestjenih pojedinaca.

Davnih godina, Kaptol je bio centar gospodarstva te se u literaturi mogu naći podaci o velikim vašarima u Kaptolu. U novije doba na ovom području pamte se kovači, stolari, tokari, elektro radionice, tvornica špirita, rudnik grafita, pržionica kave i dr. Nažalost, malo je od njih preživjelo. Danas, pak na ovom području postoji jedno manje postrojenje za obradu drveta (pilana) te nekoliko manjih obrta za ugostiteljstvo.

Gospodarsku strukturu općine Kaptol čini oko 20 malih poduzetnika, bez velikih industrijskih pogona. Stanovništvo općine uglavnom se bavi poljoprivrednom proizvodnjom za vlastite potrebe.

Primarnim i strateškim pravcima razvoja u ukupnom razvoju i korištenju resursa smatraju se poljoprivreda i šumarstvo. Poljoprivreda predstavlja izvrsnu bazu za razvoj ruralnog turizma, budući se radi o očuvanom ruralnom prostoru sa ambijentalnom vrijednošću. U tom kontekstu moguće je istaknuti ekološku poljoprivredu, proizvodnju zdrave hrane i tradicijskog graditeljstva, te specifične kategorije selektivnog turizma. Sve je to moguće upotpuniti ugostiteljskim sadržajima koja imaju obilježja tradicionalnog kulinarstva i oživljavanja tradicijskih obrta. [9]

Međuovisnost turizma i poljoprivrede ogleda se u proizvodnji za turističko tržište, što je prilika za plasman poljoprivrednih proizvoda u turizmu, uz ispunjavanje potrebnih uvjeta kvalitete i dovoljne količine potrebnih poljoprivrednih proizvoda za turističko tržište. [7]

4. SWOT ANALIZA RAZVOJA RURALNOG TURIZMA OPĆINE KAPTOL

SWOT analizom izdvojiti će snage i slabosti koje su vidljive i trenutno aktualne te prilike i prijetnje odnose na nešto što bi se moglo dogoditi u budućnosti po pitanju ruralnog turizma u općini Kaptol.

Tablica 3. SWOT analiza ruralnog turizma Općine Kaptol

SNAGE	SLABOSTI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Očuvan i čist okoliš 2. Park prirode Papuk 3. Vrijedno i marljivo stanovništvo 4. Gostoprimstvo 5. Obilje voda, šuma i čistog zraka 6. Iskustvo i tradicija u bavljenju poljoprivredom 7. Kvalitetna obradiva zemlja 8. Proizvodnja domaća hrane i suhomesnatih proizvoda 9. Vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo 10. Bogatstvo arheološke baštine 11. Tvrđava Stari grad i arheološki lokalitet Čemernica 12. Postojanje jedinstvene kulturne baštine 13. Održavanje tradicionalnih kulturnih i gastronomskih manifestacija 14. Bogatstvo multikulturalnosti i tolerantno stanovništvo 15. Dobro stanje postojeće cestovne infrastrukture (blizina grada Požege) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nedostatak smještajnih kapaciteta 2. Nezainteresiranost stanovništva za bavljenje turizmom 3. Izoliran geoprometni položaj 4. Nedovoljno izgrađena komunalna infrastruktura (vodoopskrba, odvodnja, plin) 5. Nedostatak suradnje između poljoprivrednika 6. Usitnjenost poljoprivrednih površina 7. Slaba koordinacije rada udruga 8. Nedovoljna ulaganja u poljoprivredna gospodarstava 9. Neorganiziran nastup na tržištu 10. Nedostatnost prerađivačkih kapaciteta 11. Nedostatak poduzetničkog duha 12. Ovisnost općinskog proračuna od pomoći države 13. Postepeno izumiranje obrta 14. Visoka stopa nezaposlenosti stanovništva 15. Niska primanja zaposlenika
PRILIKE	PRIJETNJE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rast potražnje za tradicijskim i domaćim proizvodima 2. Mogućnost ekološke proizvodnje 3. Prodaja vlastitih proizvoda, uz mogućnost dodatne zarade 4. Pristup europskim fondovima 5. Ulaganja u obnovljive izvore energije 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konstantno opadanje broja stanovnika 2. Odlazak mladih i školovanih ljudi 3. Učestale pojave bolesti ljudi, životinja, voća i biljki 4. Starenje stanovništva

6. Sustavno i kvalitetno gospodarenje otpadom
7. Razvoj lovstva i selektivnih oblika turizma
8. Umrežavanje proizvođača u poljoprivredi i turizmu
9. Kontakti i suradnja s područjima i zemljama nacionalnih manjina
10. Mobilizacija iseljeničtva
11. Pogodnost razvoju voćarstva i vinogradarstva
12. Gradnja i obnavljanje vinskih cesta
13. Poticanje poduzetništva
14. Dovršetak obnove tvrđave Stari grad
15. Mogućnost uređenja arheološkog parka

5. Mogućnost zagađenja zbog nekontrolirane vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda
6. Porast nekontroliranog iskorištenja šumskih površina
7. Globalna konkurencija u poljoprivredi
8. Nedostatnost fiskalnog i investicijskog kapaciteta općinskog proračuna
9. Slaba povezanost centralne i lokalne razine
10. Pojava globalne krize
11. Uvoz poljoprivrednih proizvoda
12. Česta izmjena pravnih propisa
13. Zatvaranje turističkih objekata zbog odlaska domicilnog stanovništva
14. Mala turistička potražnja zbog sve manje kupovne moći
15. Slabe investicije države u ovo područje, uz mogućnost dodatnog osiromašenja

Najveće snage općine Kaptol jesu postojanje očuvanog i čistog okoliša te parka prirode Papuk kao i vrijednog i marljivog stanovništva. Blagodati koje je priroda podarila općini svakako treba iskoristiti, u kombinaciji s vrijednim stanovništvom.

Među najveće slabosti po mišljenju autora, riječ je o nedostatku smještajnih kapaciteta, nezainteresiranosti stanovništva za bavljenje turizmom te izoliranom geoprometnom položaju. Premda je kao prilika istaknuto postojanje vrijednog i marljivog stanovništva, šteta što je ono trenutno nezainteresirano za bavljenje turizmom. Što se tiče geoprometnog položaja općine, on nije povoljan, prvenstveno zbog izoliranosti i ograničenja u smislu razvoja prometne povezanosti.

Prilike se posebno manifestiraju rastom potražnje za tradicijskim i domaćim proizvodima, mogućnošću ekološke proizvodnje te prodajom vlastitih proizvoda, uz mogućnost dodatne zarade.

Prijetnje su osobito izražene konstantnim opadanjem broja stanovnika, odlaskom mladih i školovanih ljudi te učestalošću pojave bolesti ljudi, životinja, voća i biljki. Migracije ljudi predstavljaju čestu pojavu, gotovo u svim dijelovima Hrvatske. Navedene slabosti i prijetnje slične su u većini ruralnih područja koje su međusobno povezane i kontinuirano uništavaju ruralna područja.

Premda je općina Kaptol relativno nerazvijena općina s velikom stopom nezaposlenih i s nedostatnim financijskim kapacitetom te slabom financijskom moći stanovnika, Općina bi trebala poticati školovanje stanovništva, prekvalifikaciju, razvoj poduzetništva te otvaranje radnih mjesta. Pomoći države koje su ranijih godinama bile značajan prihod za Općinu one su u novije vrijeme sve manje. Eliminiranjem slabosti te iskorištavanjem prilika može biti put ka uspjehu općine Kaptol, ali i drugih turističkih odredišta koje se žele afirmirati na tržištu.

5. ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Ruralni turizam spaja sve aktivnosti u ruralnom područjima te povezuje dva sektora: turizam i poljoprivredu. Stoga za općinu Kaptol, ruralni turizam može predstavljati značajan faktor održivog razvoja njenog područja u nastojanju očuvanja svoje prepoznatljivosti, vrijednosti, običaja i okoliša. Održivi razvoj znatno utječe na razvoj ruralnog turizma te je jako važan za ruralna područja, budući da štiti okoliš i pomaže u očuvanju glavnog benefita koji ovaj prostor nudi.

Ruralni turizam je jedan od osnovnih pokretača poljoprivrede te na taj način stanovnici općine mogu ostvariti dodatne prihode, plasirati poljoprivredne proizvode te stvarati nova radna mjesta i osigurati ostanak mladih koji su najveći resurs za dodatno razvijanje i unapređenje. Ovaj oblik treba biti snaga ruralnog područja i omogućiti mu daljnji razvoj u cilju očuvanja lokalnog identiteta.

Učinci ruralnog turizma ne moraju biti samo ekonomski, nego oni pomažu i u očuvanju prirodne osnove življenja, njeguju krajolik, dovode do obnove sela, daju namjenu starim i zapuštenim selima te imaju veliki utjecaj na društvo i kulturu u ruralnoj sredini.

Dodatnim ulaganjima u ruralni turizam i razvojem istog, moguće je spriječiti sezonalnost te osigurati stalne prihode kroz cijelu godinu, povećati zaposlenost i spriječiti propadanje ruralnih područja, odlazak mladih i time omogućiti očuvanje tradicije i običaja života.

Jedinica lokalne samouprave koja razvija ruralni turizam ne razvija ga samo na svom području, već dodatno razvija i susjedne lokalne jedinice omogućavajući im i njihovu turističku valorizaciju.

Može se zaključiti kako je ruralni turizam jedan od najkonkurentnijih oblika turizma današnjice te kao takav predstavlja značajni činitelj u aktivaciji i održivom razvoju ruralnih područja. On doprinosi očuvanju prirodne i kulturno-povijesne baštine određene ruralne sredine, sprječava iseljavanje iz nje te potiče revalorizaciju autohtonih vrijednosti u toj sredini. Kao takav smatra se vrlo važnim kanalom distribucije i plasmana domaćih proizvoda.

Temeljna hipoteza postavljene u uvodu (po pitanju mogućnosti razvoja ruralnog turizma u općini Kaptol) smatra se dokazanom. Općina Kaptol ima velike potencijal za razvoj ruralnog turizma na osnovu svojih prirodnih resursa i bogate povijesti te atraktivnosti koje su se tokom godina stvarale na ovom području. Činjenica je da ruralni turizam isključivo ovisi o ponudi odredišta te su turističke snage općine Kaptol tradicionalne manifestacije, mjesto bogate arheološke baštine s još uvijek dobro očuvanim krajolikom.

Preporuka je da na temelju rezultata SWOT analize općina izradi strategiju razvoja turizma koja bi dala pravac u kom bi smjeru krenula općina Kaptol po pitanju prihvaćanja turizma kao gospodarske grane. Za daljnji razvoj ruralnog turizma na području općine Kaptol potrebne daljnje aktivnosti na izgradnji turističke infrastrukture, posebice smještajnih kapaciteta u cilju podizanja kvalitete turističke ponude.

Izvori i literatura

- [1] Bartoluci, M.: Upravljanje razvoje turizma i poduzetništva. Školska knjiga. Zagreb, 2013.
- [2] Lukić, A. (2010): O teorijskim pristupima ruralnom prostoru. Hrvatski geografski glasnik. 72/2, Zagreb, 2010, str. 49-75.
- [3] Matešić, K., (ur): Kaptol 1221.-2021., Kaptol, 2022.
- [4] Općina Kaptol <https://www.opcina-kaptol.com/> (pristup. 2.11.2023)
- [5] Radni dokument službi Komisije: Preporuke Komisije za Strateški plan Hrvatske u okviru ZPP-a, [6] Europska komisija, Bruxelles, 18.12.2020. SWD(2020) 384 final
- [7] Središnji registar prostornih jedinica, Obrada: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije, 2013
- [8] Strategija poljoprivrede do 2030., Narodne novine br. 26/22
- [9] Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, Narodne novine, br. 2/23
- [10] Strategija razvoja općine Kaptol 2015-2020, Općina Kaptol, Kaptol, 2016.